

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Дека́н факультету соціології та управління
Т.Ф. Бірюкова
« 22 » серпня 2025 р.
м. Запоріжжя
Україна

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

підготовки магістрів

денної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма Політологія

спеціальності 052 Політологія

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

ВИКЛАДАЧ: Руднєва Анна Олегівна, к.політ.н., доцент, доцент кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «22» серпня 2025 р.
Завідувач кафедри

 (підпис)
Є.Г.Цокур
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

 (підпис)
Є.Г.Цокур
(ініціали, прізвище)

2025 рік

Зв'язок з викладачем (викладачами):

E-mail: rudnevanna2017@gmail.com

Телефон: 0953382563

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення); *Telegram*.

Кафедра політології, 4 корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33а.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політичні процеси в сучасному світі» є поглиблення знань про сутність, тенденції, закономірності розвитку політичних процесів в сучасному світі, формування у здобувачів уявлень про системне порівняння політичних практик в різних країнах, розуміння і пояснення їх, та формування на цій основі теоретико-методологічної культури та практики аналізу політичних явищ та процесів сучасності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Політичні процеси в сучасному світі» є: з'ясування сутності політичних процесів сучасності; оволодіння навичками порівняльного аналізу політичних систем та інститутів; ознайомлення з теоріями політичного розвитку, політичної модернізації та демократизації; дослідження впливу інформаційного чинника на інформатизацію та діджиталізацію політичних процесів сучасності; застосовування теоретичних знань для моделювання можливих рішень практичних політичних проблем, в т.ч. з урахуванням світового політичного досвіду.

Інтерактивні форми навчання спонукатимуть до дебатов, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, розвиток критично важливих для фахівця у галузі політології навичок якісної аналітики, креативних рішень та ефективної комунікації.

Практичні завдання допомагають розвинути у студентів вміння критично мислити, аналізувати, спонукати їх до того, щоб в процесі дискусії поділитися власними думками, ідеями, знаннями та досвідом. Використання новітніх інформаційних технологій під час виконання практичних завдань розвине як аналітичні, так і професійні цифрові компетенції студентів.

У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Порівняльна політологія», «Стратегія політичного розвитку України», «Актуальні проблеми сучасної політичної науки».

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	3-й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	6 год.	
Семінарські заняття	6 год.	
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	78 год.	
Консультації	особисті – понеділок, з 14:30 до 16:00, IV корпус, ауд. 310; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: rudnevanna2017@gmail.com	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=9132	

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.	Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle
СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів. СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle
ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.	Підготовка індивідуального дослідницького завдання; практичні завдання у системі moodle
ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дослідження політичних процесів в сучасному світі.

Тема 1. Теоретико-методологічні основи вивчення проблематики політичних процесів в сучасному світі.

Сутність, особливості та зміст політичних процеси в сучасному світі. Сучасна політика та система міжнародних відносини. Особливості та закономірності протікання політичних процесах в сучасному світі. Інформаційно - комунікаційний вимір політичних процесів в сучасному світі.

Проблематика геополітичного лідерства в політичних процесах в сучасному світі. Україна у світових політичних процесах.

Тема 2. Методологія дослідження політичного процесу.

Еволюція методологічних підходів до дослідження політичних явищ. Виникнення та розвиток інституціоналізму. Поняття інституціональної стабільності та розвитку. Внесок Чикагської школи політичних наук у розвиток методології досліджень.

Особливості та розвиток біхевіористського методу в політології, сутність та складові принципу верифікації наукових теорій. Формування структурно-функціонального аналізу в працях Т.Парсонса, його предмет та основні методологічні принципи.

Теорія структурації Е.Гідденса, поняття соціально-політичної структури та практики. Системний підхід до вивчення політичних систем. Циклічна модель політичної системи Д.Істона. Виділення основних системних понять та методологічних принципів аналізу.

Тема 3. Синергетичний підхід до аналізу політичних явищ.

Сучасні аспекти дослідження просторово-часової динаміки політичних систем. Формування синергетичного

підходу, як міждисциплінарного наукового напрямку, що вивчає універсальні закономірності самоорганізації, притаманні складним системам різної природи. Поняття складних систем та їх основні риси. Структурна самоорганізація політичної системи суспільства. Проблема відкритості політичного життя.

Сутність політичного розвитку та його внутрішній механізм. Поняття тезарусу альтернатив розвитку суспільства, соціального селектора та детектора. Поняття хвилі та циклу суспільно-політичного розвитку. Особливості циклічно-поступового підходу до вивчення політичних процесів.

Тема 4. Процес політичної модернізації суспільства.

Поняття сучасного суспільства, його відмінності від традиційного. Передумови процесів політичної модернізації суспільства. Виникнення та основні етапи розвитку теорії політичної модернізації. Чинники формування та основні риси концепції «пост модернізації». Моделі та етапи модернізації них перетворень. Зміст процесу політичної модернізації та її теоретичне моделювання.

Змістовий модуль 2. Геополітичні процеси в сучасному світі

Тема 5. Теорія політичного розвитку. Політична демократизація суспільства

Концепції демократії. Основні риси та чинники демократизації суспільства. «Вертикальна демократія» Дж.Сарторі. «Хвилі демократизації» С.Хантінгтона.

Взаємозв'язок політичних процесів демократизації та модернізації. Демократична модель політичної модернізації суспільства. Основні етапи демократичного транзиту. Критерії консолідації демократичного режиму. Особливості процесів демократизації в українському суспільстві.

Тема 6. Процеси конституційного дизайну в демократичних суспільствах

Теоретичні засади конституційної інженерії, її роль в процесах демократичної модернізації суспільства. Порівняльний аналіз парламентської та президентської форм правління, умови ефективної діяльності парламентських систем. Виборчі системи, їх вплив на конституційну систему. Формування коаліційних угод та умови їх стабільності. Особливості конституціоналізму в перехідних суспільствах.

Тема 7. Функціональна взаємодія держави та громадянського суспільства

Модифікація сутності держави в умовах сучасних демократичних суспільств. Визначення поняття політичної відкритості в працях Ю.Хабермаса, формування функціонального взаємопроникнення держави та громадянського суспільства.

Передумови демократичної модернізації держави. Формування сучасних теорій державного управління. Інформаційна відкритість держави. Сутність процесів легітимації політичної влади. Криза легітимності та чинники її подолання. Демократичний механізм легітимації державної влади.

Змістовий модуль 3. Інформаційно - комунікаційний вимір політичних процесів в сучасному світі.

Тема 8. Людський капітал у світових соціально-політичних практиках початку ХХІ

Тенденції динаміки потоків міжнародної міграції в першій чверті ХХІ ст. Сучасні міграційні процеси в Україні. Вплив військових конфліктів на людський капітал. Особливості впливу цифрової міграції та цифрового кочівництва на політичні процеси.

Тема 9. Геополітичні процеси в сучасному світі.

Формування нового «двополярного світу» на чолі зі Сполученими Штатами Америки та Китаєм. Зростання ролі Росії як трансконтинентальної держави Європи та Азії. Формування «Семиполярного світу» на базі перерахованих вище центрів сили. Формування консолідованого Азіатсько-Тихоокеанського регіону на чолі з конкуруючими один з одним Японією і Китаєм.

Освіта на тимчасовій або постійній основі трансрегіональних груп країн, до числа яких відносяться, наприклад, країни БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай і Південно-Африканська Республіка). Розширення «ядерного клубу». Взаємодія двох протилежних тенденцій.

Тема 10. Інформаційне суспільство та його вплив на політичні процеси сучасності

Інформаційна складова в політичних процесах в сучасному світі. Система комунікації та взаємодії держав в умовах політичних процесів в сучасному світі. Виклики та загрози в політичних процесах в сучасному світі. Методи протидії тероризму в галузі інформаційно - комунікаційного виміру політичних процесів в сучасному світі. Інформаційне суспільство та моделі інформаційних суспільств. Інформаційне протиборство та інформаційні війни як основна тенденція сучасних політичних процесів. Загрози та виклики в інформаційній сфері. Поняття «інформаційного протиборства». Типологія та форми інформаційного протиборства. Інформаційні операції у структурі соціально-політичної комунікації.

Методи протидії інформаційним впливам. Спін-доктор. Інформаційна політика держави в надзвичайних ситуаціях.

Змістовий модуль 4. Політичні конфлікти та система безпеки в сучасному світі.

Тема 11. Захист національних інтересів держав світу та просування символічного капіталу території у контексті глобальних викликів.

Державна політика забезпечення національної безпеки. Основи стратегічного планування забезпечення

національної безпеки. Стратегії національної безпеки. Система міжнародних інституцій та організацій щодо творення та реалізації норм та забезпечення міжнародної безпеки та безпеки країн світу. Технології упередження, запобігання та розв'язання міжнародних конфліктів. Місце та роль України у системі міжнародної безпеки сьогодення. Національна безпека України в контексті сучасних геополітичних процесів. Стратегія, технології та дії щодо забезпечення системи національної безпеки України.

Тема 12. Політичне проектування майбутнього України.

Тенденції політичного розвитку сьогодення. Система прогнозування політичних процесів у сучасному світі. Моделі та схематика політико-технологічного розвитку суспільств та держав в контексті політичних процесів в сучасному світі. Україна та сучасний політичний розвиток світу. Процес європейської інтеграції України, його проблеми та перспективи.

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи вивчення проблематики політичних процесів в сучасному світі.	1		1 раз на 2 тижні
2	Тема 3. Функціональна взаємодія держави та громадянського суспільства	1		1 раз на 2 тижні
3	Тема 5. Інформаційне суспільство та його вплив на політичні процеси сучасності.	2		1 раз на 2 тижні
4	Тема 6. Політичне проектування майбутнього України.	2		1 раз на 2 тижні
Разом		6		

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Методологія дослідження політичного процесу. План. 1.Еволюція методологічних підходів до дослідження політичних явищ. 2.Поняття інституціональної стабільності та розвитку. Внесок Чикагської школи політичних наук у розвиток методології досліджень. 3.Особливості та розвиток біхевіористського методу в політології, сутність та складові принципу верифікації наукових теорій. 4.Формування структурно-функціонального аналізу в працях Т.Парсонса, його предмет та основні методологічні принципи. 5.Теорія структурації Е.Гідденса, поняття соціально-політичної структури та практики. Системний підхід до вивчення політичних систем. 6.Циклічна модель політичної системи Д.Істона.	1		1 раз на 2 тижні
2	Тема 2. Процеси конституційного дизайну в демократичних суспільствах. План 1. Теоретичні засади конституційної інженерії, її роль в процесах демократичної модернізації суспільства. 2. Порівняльний аналіз парламентської та президентської форм правління, умови ефективної діяльності парламентських систем. 3. Виборчі системи, їх вплив на конституційну	1		1 раз на 2 тижні

	систему. Формування коаліційних угод та умови їх стабільності. 4. Особливості конституціоналізму в перехідних суспільствах.			
3	Тема 3. Геополітичні процеси в сучасному світі. План 1. Основні гравці на сучасній геополітичній арені. Супердержави (США, Китай, Росія): їхні інтереси та стратегії. Роль Європейського Союзу. Розвиток нових регіональних лідерів (Індія, Бразилія, Туреччина). 2. Актуальні геополітичні конфлікти. Українсько-російський конфлікт: причини, розвиток, міжнародна реакція. Конфлікти на Близькому Сході: Сирія, Іран, Ізраїль-Палестина. Напруженість у Південно-Китайському морі. 3. Глобальні виклики та їх вплив на геополітику. Зміна клімату та боротьба за ресурси. Тероризм та кібербезпека. Міграційні кризи та їх геополітичні наслідки. 4. Перспективи розвитку геополітичної ситуації у світі Ймовірні сценарії розвитку світового порядку. Роль міжнародних організацій (ООН, НАТО, ВООЗ) у стабілізації ситуації. Прогнозування нових зон конфліктів.	2		1 раз на 2 тижні
4	Тема 4. Захист національних інтересів держав світу та просування символічного капіталу територій у контексті глобальних викликів. План 1.Тенденції політичного розвитку сьогодення. Система прогнозування політичних процесів у сучасному світі. 2. Моделі та схематика політико-технологічного розвитку суспільств та держав в контексті політичних процесів в сучасному світі. 3.Україна та сучасний політичний розвиток світу. 4.Процес європейської інтеграції України, його проблеми та перспективи.	2		1 раз на 2 тижні
Разом		6		

7. Самостійна робота

№ змістової модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	Підготуйте аналітичний звіт про основні політичні тенденції в сучасному світі (наприклад, зростання націоналізму, популізму, зміцнення авторитарних режимів). Оцініть їх вплив на міжнародні відносини та внутрішню політику держав.	8	
1	Напишіть есе на тему «Глобалізація та політичні процеси: виклики для національного суверенітету». Обговоріть, як глобальні політичні процеси впливають на державний суверенітет та внутрішню політику країн.	8	
2	Порівняльний аналіз політичних систем. Оберіть дві сучасні держави з різними політичними системами (наприклад, демократія і авторитаризм) і порівняйте, як політичні процеси протікають у цих країнах. Визначте сильні та слабкі сторони кожної системи.	8	
2	Проведіть дослідження одного з актуальних політичних конфліктів у світі (наприклад, війна в Україні, конфлікт у Сирії). Охарактеризуйте причини, основних учасників, наслідки та міжнародну реакцію на цей конфлікт.	8	
3	Кейс-стаді. Дослідіть конкретний політичний процес у сучасному світі (наприклад, Brexit у Великій Британії, політичні зміни в Афганістані після приходу до влади Талібану або політика санкцій між США та Китаєм). Проаналізуйте його причини, розвиток і наслідки.	10	
3	Напишіть есе на тему «Роль міжнародних організацій у вирішенні сучасних політичних криз». Розгляньте приклади успішного та неуспішного втручання міжнародних організацій у політичні процеси.	10	
4	Розробіть стратегію для політичної партії або руху, що прагне вплинути на сучасні політичні процеси у вашій країні або на міжнародній арені. Обґрунтуйте ваш вибір ідей, методів та тактик.	8	
4	Проведіть дослідження на тему «Вплив глобальних викликів (наприклад, зміни клімату, пандемії, технологічного прогресу) на політичні процеси у світі». Використовуйте приклади з різних країн та регіонів.	8	
4	Сформулюйте та проаналізуйте можливі сценарії розвитку політичної ситуації в одній із країн світу, що переживає політичну кризу (наприклад, Венесуела, Сирія або Україна). Включіть оцінку ризиків та можливих наслідків для регіону і світу.	10	
Разом		78	

8. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
1	Опитування	Семінарське заняття 1	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція	5

		4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
Практичне завдання	<u>Практичне завдання №1</u> Сформулюйте актуальні завдання політичної модернізації України на 2024-2025 роки.	9-10 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Найявна авторська позиція 7-8 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 5-6 балів – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 3-4 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з	10

			допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1-2 бали - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність.	
2	Опитування	Семінарське заняття 2.	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Найявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	10
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №2</u> Використовуючи метод SWOT-аналізу визначити перспективи та наслідки впровадження в Україні «безумовного базового доходу» в контексті вирішення проблем соціального захисту населення.	9-10 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Найявна авторська позиція 7-8 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні	10

			питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 5-6 балів – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 3-4 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1-2 бали - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність.	
3	Опитування	Семінарське заняття 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно	5

			виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u> Експерти стверджують, якщо в суспільстві понад 50% працездатного населення зайнято у сфері інформаційно-інтелектуальних послуг, суспільство стало інформаційним. На якому етапі становлення інформаційного суспільства знаходиться Україна? Визначте першочергові завдання побудови інформаційного суспільства в Україні.	9-10 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 7-8 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 5-6 балів – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 3-4 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1-2 бали - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність.	10
4	Опитування	Семінарське заняття 4	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень	5

			узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність.	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №4</u> Розкрийте роль України в сучасних геополітичних процесах, враховуючи фактор військового конфлікту з РФ.	9-10 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 7-8 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 5-6 балів – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 3-4 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1-2 бали - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими	10

			уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність.	
Усього за змістові модулі	8			60

9. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу*	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання: тестування у системі Moodle	Питання для підготовки: Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1608	1 бал за кожну правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	Стратегування майбутнього України. Сформулюйте головні завдання стратегії розвитку політичної ідентичності в сучасній Україні.	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливі демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20
Усього балів				40

У цьому розділі також бажано подати й шкалу оцінювання ЗНУ для наочності перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну та шкалу ECTS

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Лазор К. П., Третьякова Т. М. Соціально-політичні процеси : навч.- метод. посібник. Одеса : Фенікс, 2019. 33 с.
2. Сучасні політичні процеси : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад.: Л. Кормич, І. Милосердна, А. Прохоренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 58 с.

Додаткова:

1. Бжезінський Зб. Велика шахівниця ; пер. Олена Фешовець. Харків : Фабула, 2018. 288 с.
2. Білорус О. Г. Глобалізація і безпека розвитку : монографія. Київ : КНЕУ, 2001. 733 с.
3. Бодрук О. С. Структури воєнної безпеки : національний та міжнародний аспекти : монографія. Київ : НІПМБ, 2001. 300 с.
4. Глобальна та національна безпека: підруч. /за загал. ред. Г.Ситника. К: НАДУ, 2016. 764 с.
5. Карпенко В. О. Інформаційна політика та безпека : підручник. Київ : Нора-Друк, 2006. 320с.
6. Кормич Л. І., Польовий М. А. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір: навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2017. 240 с.
7. Котигоренко В. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні. Київ : Основи, 2004. 278 с.
8. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посіб. Київ : КНТ, 2006. 280 с.
9. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Вплив глобалізаційних процесів на формування інформаційної політики держави. *Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс* / за загальною редакцією Васильчук Г. М., Маклюк О. М. Запоріжжя : Інтер-М. 2018 С. 45-57.
10. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Перспективи та виклики освітнього процесу в інформаційному суспільстві. *Системний аналіз в управлінні освітою: міжгалузеві дослідження: збірник наукових праць*. 2020. Випуск 1. С. 106-109.
11. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Сучасний медіакомунікативний простір як об'єкт інформаційної безпеки. *Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень*. Запоріжжя : Кераміст. 2017. С. 224-236.
12. Міжнародні відносини та світова політика: підручник : рекомендовано МОН України / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; за ред. В. А. Манжолі. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2014. 663 с.
13. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія. Київ : НІСД, 2019. 560 с.
14. Семенченко А. І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України : монографія. Київ : НАДУ, 2008. 429 с.
15. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України. Київ : НАДУ, 2010. 328 с.
16. Ситник Г. П. Національна безпека України : теорія і практика: навч. посібник. Київ : Вид-во Кондор, 2007. 616 с.
17. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні : монографія. Т. Л. Нагорняк та ін. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 225 с.

- 18.Ткачук Т. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах євроінтеграції України: правовий вимір: моногр. К. : ВД «АртЕк», 2018. 422 с.
- 19.Трохимчук С. В. Політична географія світу : навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 422 с.
- 20.Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії: національна доповідь. Київ: НАН України, 2016. 284 с.
- 21.Democratic transit in terms of security and development: Ukrainian and foreign experience: collective monograph / ed. by L.I. Kormych, Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 296 p.
- 22.Measuring the Information Society. International Telecommunication Union. Geneva, Switzerland, 2013. 254 p.
- 23.Rheingold H. Smart Mobs : The Next Social Revolution. Cambridge, 2002. 266 p.
- 24.State and Law in the Context of Globalization: Realities and Prospects. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2019. 176 p.

10. Інформаційні ресурси

1. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с. URL : https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31677/1/10___Троян_Теорія_політик_и.pdf
2. Денисова С. Специфіка мови засобів масової комунікації на сучасному етапі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (5). С. 146–150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89\(5\)_37](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2010_89(5)_37)
3. Ільницька У. Інформаційна безпека України : сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2016_2_1_7
4. Коваль З. Проблематика протидії інформаційно-психологічним загрозам Україні засобами державного управління. *Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид.* 2013. Вип. 13. С. 135–150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tppd_2013_13_12.pdf
5. Конах В. К. Виникнення та еволюція поняття «медіа-простір» в науковій думці. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія*. 2015. № 2. С. 112–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2015_2_17
6. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Трансформація іміджу України в умовах євроінтеграційних процесів на тлі військового конфлікту з Російською Федерацією. *Політикус*. 2022. Спецвипуск. С. 100-105. URL: <http://politicus.od.ua/index.php/2022-ukr?id=57>
7. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Функціональні та процесуальні аспекти медіакомунікативного простору сучасної України. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2017. № 4 (32). С. 137-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dnsk_2017_4_25
8. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. 398 с. URL : https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/1091/1/NP_polit_pr_otsessy.pdf
9. Руднева А. О., Мальована Ю. Г. Імідж України в умовах сучасних інформаційних процесів : цифрової трансформації та становлення електронного урядування. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. № 42. С. 320-327. URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2022-42>
10. Руднева А. О., Мальована Ю. Г. Інформаційний фронт російської агресії в Україні 2022. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. № 45. С. 186-192. URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2022-45>
11. Hutchinson W. Information Warfare and Deception. *Informing Science*. 2006. № 9. P. 213-225. URL: <http://inform.nu/Articles/Vol9/v9p213-223Hutchinson64.pdf?q=deception>
12. Khorishko L., Rudnieva A. Latvian renewable energy policy in the context of EU initiatives. *BALTIC JOURNAL OF ECONOMIC STUDIES*. 2023. № 9(2). С. 211-215. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2091/2096>. (Web of Science).
13. Lauro T. Fake News and Influence : Information Warfare in the Digital Age. 2019. URL: <https://threatpost.com/information-warfare-power-misinformation/147452/>
14. Measuring the Information Society. Geneva, Switzerland. 2013. 254 p. URL: https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013_without_Annex_4.pdf
15. Rudnieva A., Malovana Y. The Image of Ukraine in the International Arena in the Minds of the Current Processes of Digital Transformation and e-Government. *Citizen-centric e-Government in the European Union / Dudzik S., Kawka I.* Krakow : WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA. 2023. С. 271-289. URL: <https://books.akademicka.pl/publishing/catalog/view/529/1728/2165>
16. Szafranski C. R. Preparing For 2020. URL: <http://www.iwar.org.uk/iwar/resources/airchronicles/szfran.htm>
17. William R. Gery, SeYoung Lee, Jacob Ninas Information Warfare in an Information Age. 2017. URL: <https://ndupress.ndu.edu/Media/News/Article/1130649/information-warfare-in-an-information-age/>
18. Yoshihara T. Chinese Information Warfare : A Phantom Menace or Emerging Threat? Strategic Studies Institute, U. S. Army War College, 2001. 43 p. URL: https://www.jstor.org/stable/resrep11287?seq=1#metadata_info_tab_contents

11. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених

занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти. Процедура врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти, регулюється Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (2022 р.).
https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normativna_basa/polozhennya_znu_pro_poryadok_viznannya_rezul_tat_v_navchannya.pdf

Комунікація. Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи. Для отримання швидкої відповіді пишіть повідомлення у Telegram.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2025-2026 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2025-2026 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса:

v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: Тел. (061) 227-12-76

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>